లోకం నవ్వింది!

శ్రీ పులికంటి కృష్ణారెడ్డి

బుట్టలో పాములా స్తబ్దంగా ఉంది ప్రకృతి. ఉక్క పోస్తూ ఉంది జగతి. కర్మసాక్షి కన్నెఱ్ఱచేస్తే కలువలు మాతి ముడిచి, కెందామరలు విచ్చి వికసించాయి. గుక్కెడు నీళ్ల కోసం కొలనుగట్టు దిగాడు ముత్యాలు.

ఆమడ దూరానికి పైగా కాలికి కాలు కొట్టుకుంటూ నడవడం .... కడుపులో తడి లేకపోవడం .... కడిగి తోసిన ట్లున్న ఆకాశం మిడిసిపడుతూ ఉండడం—నిండు గుంటను చూసేసరికి ముత్యాలు పిడచగట్టిన పెదవులపై పోయిన ప్రాణం లేచివచ్చిన సంతృప్తి తొణికిసలాడింది. దుమ్ము నిండిన మడమలు నీళ్లలో మునిగాయి. దోసెడు నీళ్లకోసం రెండు చేతులు కలిపి నీటిపైకి వంగాడు. నీళ్లను అందుకోబోయి అలానే నిలబడిపోయాడు !

తీసి కాస్తున్న ఎండ .... ఆకు అల్లాడకపోయేసరికి అలల్ని సన్నగిల్లి నిర్మలంగా ఉన్న నీరు...ఆ నీటి వెనుక కాలప్రవాహంలో ఉర్లిపడి, కాస్త దూరం దొర్లి, అక్కడ వో వెంట్రుక వాసి ఆధారానికి తగులుకొని కొట్టుమిట్టాడి నిలబడిన వో దీనాకృతి ! ఎండి నెఱ్ఱెలు చీలిన పులకమడిలో చచ్చీ చావక నిలబడిన నాచులా తలమీద తీసిపోయిన వెంట్రుకలు .... పేదరికం లేకుండా పెరిగిన గడ్డం .... పందెం వేసుకొని పీక్కుపోయిన కళ్లు, బుగ్గలు—అబ్బ ! ఎంత వికృతంగా ఉంది !

తన రూపం తనకే అసహ్యమనిపించేసరికి చూచి సహించ లేక గబగబ ఆ రూపాన్ని చెరపివేశాడు ముత్యాలు. రెండు దోసిళ్ల నీళ్లతో ప్రాణం కుదుటబడింది. ఎక్కడో పుట్టి, ఎక్కడో పెరిగి, ఏవేవో అభిప్రాయాలకు, అభిరుచులకూ అలవాటుపడ్డ రెండు జీవితాలను కలిపేది పెండ్లిపీట అయితే—

—అలాంటి రెండు పట్టణాలను కలిపే రాచబాట అది. అంగిట బెల్లముంచుకొన్నవారు, నొసటితో వెక్కిరించగల నేర్పరులూ, తడిగుడ్డతో గొంతుకోయగల నిపుణులూ, వేడినీళ్లతో కొంపలు కాల్చగల కోవిదులూ .... స్వార్థులూ .... నిస్వార్థులూ .... అపర చాణక్యుల మధ్య నివసిస్తూ, అందరికీ అనుగుణంగా జీవితాన్ని బహు చాకచక్యంగా ముందుకు లాక్కొనిపోగల వో మానవుడి లాంటి ఆ బాట మిట్టపల్లాలను, వంక వాగులను, కొండ లోయలను అధిగమిస్తూ వచ్చి అక్కడ వో అర్ధవృత్తాకారాన్ని రూపొందించుకొనింది. ఒక్క దెబ్బలో రెండు పిట్టలు కొట్ట గల ప్రజ్ఞాశాలుడైన మానవుడు ఆ అర్ధవృత్తాకృతిలో కాస్త మట్టిని తీసి అవతల పోసి, ఆ బాట మలుపు వెంబడి చింత చెట్లు, వెలగచెట్లు నాటాడు. నిజము సంగతి ఏమో కానీ, నీరు మాత్రం ఆ పల్లాన్ని గుర్తించి నిలకడగా నిలబడిపోతే అది మంచినీళ్లగుంట అయింది. ఆ కట్టపై నాటిన చెట్లు నీటి పట్టుతో బాగా ఎదిగి, శాఖోపశాఖలై వృద్ధాప్యంలో తల్లిదండ్రులకు కూడుపెట్టే తనయుల్లా పెంచిన మానవులకు చల్లని నీడ నిస్తున్నాయి. చేసిన తప్పులకు ప్రాయశ్చిత్తంగానో, లేదు, రాబోయే జన్మలో మరింత మంచి స్థితిని పొందాలనో వాంఛించిన మానవుడు ఆ వెలగచెట్టుక్రింద వో బండను తిన్నెలా అమర్చినాడు. ఆ బండమీద కూర్చుని నీరసించిన కట్టెలాంటి శరీరాన్ని వెలగచెట్టుకు చేరగిలవేశాడు ముత్యాలు.

కాసేపు వూపిరి బిగబట్టి లోకాన్ని ఉక్కిరిబిక్కిరి చేసి ఆమీదట 'పోనీలే!' అని దయతలచి ఒక్క శ్వాసను వదిలాడో సమీరుడు—లేదు ఈలాంటి అభాగ్యులను చూచి బాధగా నిట్టూర్చాడో తెలియదు కాని, ఎంతలో ఎంత మార్పు! —మెల్లగా చెట్లు కదిలాయి. అంతకంటె మెల్లగా కదలుతూ ఆకులు వింజామరలు వీచాయి. ఆ గాలి మంచినీటి మీదుగా వస్తూ, వస్తూ చల్లదనంతోపాటు మరింత సౌరభాన్ని వార్చుకొని హృదయంగమంగా వీస్తూఉంది. తల్లిప్రేమలాంటి చల్లని నీడ .... అంతకంటె చల్లనిగాలి—నిద్ర చోటెరుగలేదు. ముత్యాలు నూగన్నుగా కన్నుమూశాడు. "గానుగెద్దులా ఉన్నావ్ !—కళ్లు కనబడ్డంలేదూ ?! వూళ్లోకి పోరా అంత తిండి దొరుకుతుంది !"

నీటికోసమో, చెటు నీడ కోసమో నిలబడిన బాట సారులు కనీసం 'ఆకు వక్క అయినా కొనకపోరులే!' అన్న

తలంపుతో వెలగచెట్టుకు రెండు బారల దూరంలో పూరి గుడిసెలో చిల్లరంగడి జరుపుతున్న అలిమేలు కసిరింది. అదరిపడి కళ్లు తెరిచాడు ముత్యాలు! దిగులుగా, మనసులో గుబులుగా గుంట కట్టు దిగిపోతున్నా డొక పదేండ్ల పిల్లవాడు! ఈనెపుల్లను మరపించే చిన్నవాడు !!— కాయకష్టం చేసి బ్రదికే వాళ్ల కండ్ల కత డొక సోమరి. కలిగినవాళ్ల దృష్టి కతడొక ముష్టి వెధవ; కాదు, గానుగెద్దు !!

"అసలు మానవుడు, ఆత్మాభిమానము, సిగ్గు, బిడియము—ఆదిగాగల, మానవత్వానికి మెరుగులు దిద్దగల సుగుణ రాశిని వదలి, సాటి మానవుని ముందు 'దేహి!' అని ఎందుకు చెయి చాపుతాడు ?— అది పుట్టుకతో వచ్చిన గుణమా ? లేదు పరిస్థితుల ప్రోద్బలమా ?" ఈ భావన మనసులో మెదిలిందేమో, బాగా పెరిగిన గడ్డాన్ని వ్రేళ్లతో రాచి, తడిమి చూచి పెదవి విరిచాడు ముత్యాలు. అంగడికి బేరం వచ్చిందేమో, అంతలోనే ఆప్యాయతను ఒలకబోస్తూంది అలిమేలు. అల్లంతదూరంలో ఎర్రని ఎండలో ఎద్దులు లాగలేక లాగుతూంటే 'కిఱ్ఱు' మని శబ్దంచేస్తూ ఉంది నూనె గానుగ. ముత్యాలు మనస్సు ప్రస్తుతం నుండి ఒక్కసారిగ ఇరవై సంవత్సరాల వెనక్కు తిరిగింది.

అప్పుడు తన వయస్సు సరిగ్గా అంతే. ఆ వెళ్లిపోయిన పిల్లవాని కున్నంతే ఉంటుంది. ఆ వయసులోనే తాను లోకం మీద పడ్డాడు. ఆకలిబాధకు తట్టుకోలేక, ఆర్జించే మార్గం గోచరించక అథవా గోచరించినా అందుబాటులేక, పిడికెడు కూటికి బోలెడు తిట్లు తిన్నాడు. చాలసార్లు చద్దామని ప్రయత్నించాడు. తానేమో ఎలుగెత్తి ఆహ్వానించినా తనవైపు చూడనైనా చూడలేదు చావు. అదేమి చిత్రమో, కావాలని కోరుకొని, అహరహము కలలు కని, అందుకై పరితపిస్తే అందుబాటు కావు కొన్ని! వద్దనుకొంటే కూడ అనుకోకుండా వచ్చి నెత్తిన పడుతాయి కొన్ని !! లేకపోతే గీచిన గీతలా సవ్యంగా సాగిపోవలసిన బ్రతుకుబాట, వంకర టింకర లుగ చేసి వదలిందా ఒక్కమాట! ఆ ఒక్కమాటే తన లేత హృదయాన్ని కోతలా బాధపెట్టింది. యమపాశంలా గొంతుకు తగులుకొని బరబర లాగి విసరి పారవేస్తే, కొండ కొమ్మమీద పడ్డ రాయిలా తన బ్రతు కీనాడు ....! ఆరోజు తాను ఇంట్లోనే కూర్చుని అయ్యవారు చెప్పిన ఇంటి పాఠాన్ని వ్రాసుకొని ఉంటే ఇంత జరిగేది కాదు. వ్రాయాలనే అనుకొన్నాడు. అనుకోవడము, ఆచరణ ఏకమై, అనుకొన్నట్లుగ జరిగిపోతూంటే, ప్రగతికామియైన మానవుని పరిస్థితి ఎలా ఉంటుందో మరి?! పలకా పుస్తకాలు తెచ్చి ముందర వేసుకున్నాడు. పుటికమీద బుడ్డీ దీపం నిశ్చలంగా వెలుగుతూ ఉంది. పుస్తకం విప్ప బోయాడు. అంతలోనే పాట వినిపించింది. మనస్సు పాఠాల వైపు నుండి పాటవైపు మొగ్గింది. పాట వినిపిస్తున్నవైపు దృష్టి మరలడంతో బయటితట్టు చూశాడు. దాదాపు జాము రాత్రి కావస్తూంది. పుచ్చ పూసినట్లు పున్నమినాటి పండు వెన్నెల, చుట్టూరా పచ్చని పైరుచేలు. ఆ చేలు ఉండుండి చిలకరించే పన్నీటిజల్లుల చల్లని గాలులు. ఆ గాలి మోసు కొస్తున్న పాట; జానపద గేయాల్లో వజ్రాల మూట.

"ఈదిలో గుమ్మిడి—ఇంటెనక సిక్కుడు
పోరాని కల్లకంత—పాయరా తీగె
నేనేమి రంకాడితి ?
నా రంకయిన తెలపరా ? రాజాతి మగడా ?
నేనేమి రంకాడితి ??"

కమ్మగా వినిపిస్తూంది పాట. తనకు తెలియకనే తన కాలు లయ నందుకొంది. ఒక్క అడుగులో ఎగిరి నడివీధిలో పడ్డాడు.

పంచె మోకాలిపైకి ఎగతీసి గోచిపెట్టి, కాలికి గజ్జె కట్టి, నుంగువిడిచి తలకు పాగా చుట్టి, జోడు కోలాట పుల్లలు చేతబట్టి 'కోపు' పట్టారు కుర్రకారు. పాటపాటకు కోలాటపుల్లల లయ. లయకు దగ్గ అడుగు. దుమ్ము లేచి పోతూంటే, ఆ ఊళ్లోవాళ్లంతా రచ్చబండమీద, ఇంటి ముందు అరుగులమీద కూర్చుని చెవులు రిక్కించి వింటు న్నారు. ముత్యాలు హృదయం గంతులువేసింది. ఒకజత కోలాటపుల్లలు అందుకొని తాను జట్టులో కలిసిపోయాడు. పాట తారస్థాయి నందుకొంది. 'అయ్ .... హ ! అయ్ ....హ ! అని అడుగు పాటకు తోడు కలిసింది. ముసలి ముతక 'బలె బలె' అని మురిసి, అనుభవాలను నెమరువేసుకొంటూ ప్రోత్స హిస్తున్నారు. లోతు బావుల్లో నీళ్లు తోడి వెతలుబడ్డ రైతాంగము వేసవి వెన్నెల్లో, ఆనందపు వెల్లువల్లో తేలి, కాస్త సేద దీర్చుకొంటున్నారు. 'థూత్' అన్నాడు ఉన్నట్లుండి రెడ్డి కొడుకు. కడివెడు పాలల్లో ఒక కల్లు ఉప్పులా పరిణమించిం దా మాట. ఆ మాటతో కోలాట లయ తప్పి ఆగిపోవడం, తన చెంప 'చెళ్లు' మనడం త్రుటిలో జరిగిపోయాయి. తానేమీ గ్రహించలేకుండా బిత్తరపడి తేలమొహం వేస్తే తన యిష్టమొచ్చినట్లు నోరు పారవేసుకొంటున్నాడు రెడ్డికొడుకు. ఎవరో వో నడికా రాయన "ఏం జరిగింది నాయనా ?" అంటూ ఆతురతగా ఆ జనంలో నుండి లేచి వచ్చాడు. "చూడండి ! గాడిద !!—చేతకాకపోతే వూరకుండాలి! ఎవరు పిలిచా రీ వెధవను తాంబూలం పెట్టి ? .... చేతికేసి కొట్టాడు." కొరకొర చూస్తూ, కోపాన్ని కక్కుతూ చేతి వ్రేళ్లు నొక్కుకున్నాడు రెడ్డి కొడుకు. దెబ్బ తగిలిన చిహ్నం లేమీ కనుపించలే దక్కడ.

"పోనీలే ! నాయనా ! అబ్బ అమ్మకు పుట్టిన బిడ్డయితే అదుపు ఆజ్ఞలుండి ఏడుస్తాయి. ఈ అతిమాత్ర ఎక్కడా యింతే" అని సర్దుబాటు చేశాడు మధ్యవర్తిగా ఆ నడికా రాయన.

ముత్యాలు గుండెల్లో ముండ్లు గ్రుచ్చుకొన్నాయి. సాధారణంగా దారి నడిచేటప్పుడు తగిలే ముండ్లయితే కాసేపు ఏడిపించి విడిచిపెట్టుతాయి. కానీ, ఇవి సూటిగా గుండెల్లో గ్రుచ్చుకొన్న ముండ్లు !

ముత్యాలు కళ్లల్లో గిర్రున నీళ్లు తిరిగాయి. గుండె బరువుతో, నిండు వెరపుతో అక్కడనుండి చల్లగా జారుకొన్న వో స్త్రీ ఆకారాన్ని ఎవ్వరూ గమనించలేదు. మరొక్కక్షణం ముత్యాలు అక్కడ నిలబడలేకపోయాడు. మెల్లగా ముందుకు సాగాడు. రచ్చబండ దూరమవుతున్నకొద్దీ పిచ్చి నవ్వులు మాత్రం భారంగా, కారంగా వెన్నాడుతున్నాయి బాధిస్తూ. ఆ బాధతోపాటు ఆలోచనలు.

అవును ! తాను ఈ విషయాన్ని గురించి ఎన్నడూ ఆలోచించలేదు. అసలు ఆలోచించే అవసరమే లేకపోయింది. ఏదో కూలినాలి చేసి అమ్మ అంత కూడు ముద్దు మురిపాలతో రంగరించి తినిపించడం, తాను బడికి వెళ్లడం గా దశవర్షాలు మహర్దశను చవిచూశాయి. కానీ, ఈనాడు నలుగురిలో తల ఎత్తలేని అవమానం జరిగింది. దీని కంతకూ కారణం అమ్మ !—'ఈవేళ ఏమైనా సరే !..... అమ్మను నిలదీసి అడగాలి!' అనుకొనేసరికి తన కాళ్లు కాస్త వేగాన్ని పుంజుకొన్నాయి. ఇంట్లో అడుగుపెట్టాడు. పాత పూరిల్లు...... పరిగపాదలాంటి పైకప్పునుండి వానజల్లు, వెలుగు వెన్నెలలు నిష్పాక్షికంగా పారే యిల్లు .... నేలంతా వెన్నెల పొడలు మింటిని చుక్కల్లా మినకరిస్తున్న యిల్లు వూరికి వో మూలగా, మూలుగుతూంది ఒంటిగా. అందులో పుటికమీద బుడ్డీ దీపం గాలి ధాటికి రెపరెపలాడుతూ ఉంది. ఎదురైన అమ్మ మొగం అంతకంటె 'వెలవెల' పోతూఉంది !

"ఏవి నాయనా ? పలకా పుస్తకాలు ఎక్కడి వక్కడ పారేసి, ఆ పుటికమీది దీపం కూడా గూట్లో పెట్టకుండా, పరుగెత్తావే ? ఇప్పుడే ఇలాగయితే ఎలాగయ్యా ?" గుండెను నమిలే బాధకు ముసుగు వేయాలని నసిగింది అమ్మ. ఆ మాటలు తన చెవుల్లో పడలేదు సరిగదా, చెవుల్లో పడిన మాటలు మాత్రం తూట్లు పొడుస్తున్నాయి. తన నిర్ణయం మారలేదు.

"చెప్పమ్మా ? .... మా నాన్న ఎవరో చెప్పు ?"

చూపులు సూటిగా ఉన్నాయి. మాటలు ఘాటుగా ఉన్నాయి. మేక కంటపడ్డ లేత ఆకులా అల్లాడిపోయింది ఆమె హృదయం.

"నిజమే ! తాను ఆయనచేత వంచింపబడింది. తన జన్మకారకు లెవరో తెలియని శైశవదశనుండి పంచన చేర్చి పెంచినారు. తనకు వయసు, వయస్సుతోపాటు అందం, అన్నిటికీ మించి అందుబాటు, గ్రహపాటుతో గృహిణి చెల్లుబాటు—జరిగేసరికి వినియోగించుకొన్నారు 'పెండ్లి' సాకుతో. వయస్సులు పోల్చిచూస్తే తండ్రి బిడ్డల తారతమ్యానికే మాత్రం తీసిపోకపోయినా, కృతజ్ఞత అనేది ఈ లోకంలో ఉంటే అది మొదట తన గుండెల్లోనే పుట్టినట్టు భావించి అంగీకరించింది వివాహానికి, అంతరాత్మ అంగీకరించకపోయినా. తీరా తన కడుపు పండబోతున్న సంగతి తెలిసి వచ్చేసరికి ఆయనకు తన అంతస్థు, కులమూ, గోత్రమూ, గౌరవము అన్నీ తెలిసి వచ్చాయి. పోనీ, అంతటితో వదలిఉండినా బాగుండేది. పలుకుబడితో పదిమందిని పంచన చేర్చి తన్ను వాళ్లముందు నిలబెట్టాడు ముద్దాయిలా. వారు చేరిన కారణం, వినబోయే మాటలతీరూ వూహించుకొనేసరికి తల కొట్టేసినట్లవుతూఉంది. అయినా నిలబడలేకపోతే విధిలేదు. చూస్తూ చూస్తూ ఉండగానే ఆయన గొంతు బాగా గద్గద మైపోయింది. కళ్లు చెమ్మగిల్లాయి. ఎవరినీ ఉద్దేశించకుండా, దీర్ఘ స్వగతంలా, వూర్ధ్వదృష్టితో, తనలో తాను గొణుక్కొన్నాడు. "చిన్నప్పటినుండి పెంచి పెద్దచేశాను. కడుపున పుట్టిన బిడ్డ కంటె ఎక్కువగా ప్రేమించాను. అంతకంటె ఎక్కువగా ఆదరించాను. కాలం కలసివస్తే ఎవడి చేతుల్లోనైనా పెడదామనుకొంటే ...." ఆపై మాటలు పెగలనట్లుగ అసలే గద్గదమైపోయిన గొంతు బాగా పూడుకపోయింది. ఆ మాటలు చెవిని పడుతూఉంటే, ఎదమీద ఎవరో సమ్మెటతో బాదినట్లుంది. విని నిభాయించుకోలేక ఒక్క విసరులో లోనికెళ్లింది. వాళ్ల మొగం చూడలేక కుంచించుకపోయిన మనస్సు మాత్రం మళ్లీ వాళ్ల చుట్టూ పరిభ్రమిస్తూ ఉంది.

పాపం ! కాస్త తమాయించుకొని మరలా ఆరంభించాడు ఆ పెద్దమనిషి. "అనకూడదు కానీ—అనరాని, వినరాని పనే చేసింది బుద్ధిలేని గాడిద—తాను చెయ్యరాని పనిచేసి నాచేత చెయ్యరాని ......!—రామ ! రామ !! ఎలా భరించా లీ బాధను?" —వాలిపోయిన తలను రెండు చేతులు పొదివి పట్టుకొని సేద దేర్చితే, వేడి నిట్టూర్పులు మాత్రం కట్టలు త్రెంచుకొని బయటపడ్డాయి. ఆ వేడి ధాటికి కుప్పగ కూలిపోయింది తాను!

"ఎందుకు బావా ? దీని కింతగా వగచడం ? నాలుగు దన్ని మెడబట్టి అవతలికి గెంటితే సరి ! నీ వెర్రిగానీ ! హ్హాహ్హాహ్హా ! కుక్కతోకకు దబ్బలు కట్టాలనుకున్నావ్ ?" ఏహ్యభావంతో బాహాటమైన బుద్ధిమంతుని మాటలు !

కల్పించిన మాట కలవారి నోట కఠోరసత్యమై నాటకం బాగా రక్తికట్టింది. తన బ్రతుకు నడివీధిలో కడిగిపోసినట్లయింది. ఆత్మహత్యా పాపానికి భయపడి, కడుపు తీపితో వూరుకాని వూరు చేరి వో కొడుకును కనుక్కొనింది. ఆ కొడుకు ఈనాడు ఎదిగి, ఎదుట నిలబడి, నిలదీసి అడుగుతున్నాడు "ఎవరు తన తండ్రి ?" అని.

"ఏమని చెప్పడం ?"'

"ఏమో, ఎందుకు చెబుతావ్? .... జరిగిం దేదో చెప్పు!"

"చెబితే నమ్ముతాడా ?"

"నమ్మించాలి మరి ?"

"అంత అవసర మేమొచ్చింది ?"

"అవసరముండేగా అడుగుతూండడం !"

"అందరి అవసరాలకు నేను బాధ్యురాలనా ?"

"అందరి సంగతీ అటుంచు. వాడు నీ బిడ్డ!!"

"అందుకేగా ఇంకనూ బ్రతికిఉన్నాను."

"నీ బ్రతుకు వాడికి కంటకప్రాయంగా తయారవుతూంది !"

"అయితే చావనా ?"

"చచ్చినా మచ్చ మచ్చే !"

.... అనంతంగా సాగిపోయే ఆలోచనలు ఓ కొలిక్కి రావడంలేదు ఎంత ఆలోచించినా ?

"చెప్పమ్మా ! నే నడిగినదానికి సమాధానం చెప్పు !"

"ఇప్పు డెందుకులే నాయనా ఇదంతా ? పెద్దవాడవైతే తెలుసుకొందువులే !....."

నోట్లో మాట నోట్లో ఉండగానే ఆమె గబగబ వెళ్లిపోయింది. మారు మాట్లాడకుండా అక్కడ నుండి కదిలాడు ముత్యాలు. బరువెక్కిన గుండెలను మోయలేక మోస్తున్నాయి అడుగులు. వెళ్లి పడుకొన్నాడే కాని నిద్రపట్టలేదు.

"అసలు అమ్మ తప్పు చేయకుంటే ఎందు కిలా కప్పిపుచ్చుతుంది. తండ్రిని తెలుసుకొనే హక్కు—పోనీ అదృష్టం బిడ్డకు లేదా ? 'నీకెందు కిదంతా అంటుందే !'—పోనీ, అమ్మకు నా దగ్గర దాపరిక మెందుకూ ? ఇదే నిజమైతే—ఉదయాన వూళ్లోవాళ్ల మొగమెలా చూడాలి ?"

ఆలోచించేకొద్దీ హృదయం కుతకుత ఉడికిపోతూంది. చూరుకప్పు బొరియలగుండా తొంగిచూస్తూ చందమామ "పిచ్చినాన్నా ! పడుకొని నిద్రపోరా !" అని హెచ్చరిస్తున్నాడు. ఎక్కడో నక్కల అరపులు ....జొన్నచేలవద్ద కావలి కాస్తున్న వాళ్ల అదలింపులు .... పూరింటి అరుగుమీద పడుకొని ఉన్న ఓ స్త్రీ మూలుగులు .... అర్ధరాత్రి సమయంలో అదోవిధమైన రొద .... ప్రకృతి పసిపిల్లల పల్లెకూటంలా ఉంది. మరునాటి ఉదయాన్ని వూహించుకొని ముత్యాలు తుంగ చాపమీద గడగడ లాడిపోతున్నాడు. తెట్టెమీద తేనెటీగల్లా ముసిరిన ఆలోచనలు .... ఆగని కాలం .... అర్ధరాత్రికి పైగా దాటినట్లుంది.ఆపూరింట్లో ఏదో కదలిన శబ్దం—పిల్లిలా అడుగులవేస్తూ నీడలా నడిచింది ఓ ఆకారం. ఓ క్షణం నిలబడి వెనక్కు తిరిగి చూచింది. తొమ్మిది నెలలు మోసి యమయాతనలో ప్రసవించి, పది సంవత్సరాలు పోషించిన అమ్మ !— పైటచెరగు పాన్పుగా కటికనేల తల్పంగా అరుగుమీద అస్తవ్యస్తంగా పడి నిద్రపోతూంది. లెక్కలేనన్ని ఆలోచనల ఫలితంగా రూపొందిన ఏదో నిర్ణయంతో ఘనీభవించిన హృదయం, ద్రవిస్తే కండ్లు వాగులైనాయి. ఆ వాగుల్లో ఉవ్వెత్తుగా లేచిన సుడిగుండంలా వెలువడిన 'అమ్మా !' అన్న ఆర్తనాదాన్ని పెదవులు నొక్కిపట్టితే, ఒక్క అడుగు ముందుకు వేయలేకపోయాడు ముత్యాలు ఆ దృశ్యాన్ని చూచి. ఊళ్లోవాళ్లంతా అమ్మ ముందు నిలబడి వికటంగా నవ్వుతూ, తనవైపు అదోవిధంగా చూస్తూ, చెవులు కొరుక్కుంటున్నారు. ఒకప్రక్క పౌరుషము, ఒకప్రక్క అవమానము, తన్ను సమస్థాయిలో లాగుతుంటే, చూస్తూ సహించలేక, అటువైపు చూడలేక మొగాన్ని రెండు చేతులతో కప్పుకొని వెనక్కు తిరిగాడు. ఆ నిశీధినిలో ఎక్కడికో, ఎందుకో, గమ్యం తెలియని గమ్యానికి బయలుదేరాడు. ఏ రమ్యాతి రమ్యమైన ఆకర్షణలు అక్కడున్నాయో మరి ?

ఆమీదట తను జీవిత గుడారాన్ని తిండి దొరకని చోటునుండి, కాస్త తిండి దొరికే చోటుకు రవాణాచేస్తూ అక్కడ తిండికి బదులు తిట్లు తింటూ, ఏ చెట్టునీడనో తల దాచుకొంటూ, మరో ఏడెనిమిది సంవత్సరాలు నెట్టాడు. ఆ రవాణాలో ఓసారి రైలు ప్రయాణం తటస్థించింది. నడిరేయి .... క్రిక్కిరిసిన మూడవ తరగతి రైలుపెట్టె .... ఎక్కడివా రక్కడ నిద్రమత్తులో వూగిసలాడుతున్నారు. వాకిలి వద్ద కాస్త చోటు చేసుకొని నిలబడి ఉన్నాడు. కాళ్లు పీకుతూ, కళ్లు మూతలు పడుతున్నాయి. చాల దగ్గరలో 'గుర్ .... గుర్' మన్న శబ్దం వినిపించింది. అటువైపు చూశాడు. అంత అవస్థలో కూడ చూస్తుంటే తనకు నవ్వు పుట్టుకువచ్చింది. ఓ లావుపాటి ఆసామి దానికి మించిన లాభసాటి వ్యాపారం లేదన్నట్లుగ పెట్టె తలగడగా, సామాను లుంచే అటక పడకగా అమరిఉంటే, గుర్రుపెట్టి నిద్రపోతున్నాడు. ఆ కొద్దిపాటి సౌభాగ్యానికి మానవుడు పడే యాతనను గమనిస్తూ నిలబడ్డాడు ముత్యాలు. అంతలోనే ఏదో స్టేషను రావడం, బండి ఆగి కదలడం, మంచి వేగాన్ని లంఘించుకొనడం జరిగింది. ఆ కుదుపుల్లో అతడు ప్రక్కకు వత్తిగిలి, చేతిని తలగడగా సర్దుకొన్నాడు. రైలు యధావిధంగా నడుస్తూంది మహా మేరువులా పేరుకుపోయిన చీకటిని చీల్చుకొంటూ. చోటు దొరికినవారు 'సౌఖ్యమంతా మాదే!' అన్నట్లు కాళ్లు నిగడదన్ని ఒదిగి నిలబడ్డవాళ్లు, కూర్చున్నవాళ్ల మీద అలిగి, 'మానవత్వము, కరుణ, సర్దుబాటు'లాంటి పదజాలాన్ని చక్కటి వాక్యాలలో పొదిగి అందిస్తున్నారు. కొందరు ప్రభుత్వ నిందాస్తుతిలో పడ్డారు. 'దేనితో నాకు నిమిత్తంలేదు గమ్యం నా లక్ష్యం !' అని పరుగులుతీసే రైలు మళ్లా ఆగింది.

అదొక చిన్న రైల్వేస్టేషన్. ఆ ప్రదేశమంతా చీకటి ఒడిలో ప్రశాంతంగా ఉంటే, ప్లాట్‌ఫారం కొసల్లో పోర్టరు పొదుపు ఉద్యమంలో ఇరుక్కొని కొన వూపిరితో ఉన్న రెండు కిరసనాయిలు దీపాలు, శాంతిభంగం చేయాలనేమో అల్లాడిపోతున్నాయి. కాస్త చోటు దొరికితే చాలు కాస్సేపు నడుం వాల్చవచ్చునన్న సదుద్దేశంలో నేమో, దిగేవాళ్లను కూడా దిగనీయకుండా ఎగబడుతున్నారు ప్రయాణికులు ఉడ్డకు ముగ్గురు తక్కువైతే కూడా. ఆబండి రాక కోసమే ఓ నిర్ణీత వేషంలో తయారైన స్టేషనుమాస్టరు పుట్టి మునిగినట్లు అటు, ఇటూ కాలుగాలిన పిల్లిలా తిరుగుతున్నాడు. ఈ పరిణామాన్నంతటినీ అధిగమిస్తూ "అయ్యో ! నా పెట్టె ! .... నా పెట్టె !!" అన్న అరపులు వినబడేసరికి అందరూ అటువైపు చూశారు. పాపం! అటకమీద నిద్రమత్తులో గుటక పెడుతూ ఉండిన ఆసామి, పెట్టెకోసం దేవులాడుతూ, దిగనుంకిస్తూ దిగలేక తంటాలు పడుతున్నాడు.

ఇంతవరకు పెట్టె అతనికి తలగడగా ఉండడం అంత నిద్రలో కూడ ఆతడు అప్పుడప్పుడు పెట్టె ఉందో లేదో అని తడిమి చూసుకోవడం—గమనిస్తూనే ఉన్నాడు ముత్యాలు. అంత లోపలే మాయమయింది. 'ఆశ్చర్యంగా ఉందే!' అనుకొని ప్లాట్‌పారం వైపుచూశాడు. అంతవరకు తనప్రక్కనే నిలబడి ఉండిన ఓ'సూటు' మహాశయుడు చకచక నడచివెళ్ళుతున్నాడు ప్లాట్‌పారం మీద! చేతిలో పెట్టెఉంది. ఆపెట్టె వైపు దీక్షగా చూశాడు. సందేహ మేమీ లేదు. నిజంగా ఆపెట్టె ఈలావుపాటి ఆసామిదే!—అంతే 'దొంగ!'...దొంగ!!' అని అరుస్తూ ఎగిరి ప్లాట్‌పారం మీద దూకి ఆ'సూటు వాలా'ను వెంబడించాడు. 'దొంగ' అన్నమాట చెవిని పడడంతో అందరూ, 'దొంగ! దొంగ!!' అని ముక్తకంఠంతో అరిచారు. ఎవరు దొంగో! ఎక్కడిదొంగో!! అర్ధంకాకపోయినా, తాము చూడక పోయినా.

స్టేషన్‌మాస్టర్ ఎఱ్ఱదీపం చూపాడు. అడుగు ముందుకు వేయలేదు రైలుబండి. ఆపెట్టెలో ఓ ఆరేడుగురు దిగి అటువైపు పరుగెత్తారు. స్టేషన్‌మాస్టర్, గార్డు కూడ పరుగెడు తున్నారు దొంగకోసంకాదు—పోలీసుకోసం! మొదటి తరగతిలోనైనా మెత్తని పరుపులమీద మత్తునిద్రలో మునిగిన పోలీసు ఒళ్ళు విరుచుకుంటూ, ఈ ఆర్భాటాలకు నసుక్కొంటూ పైకిలేచాడు. అనుకొని ఈపరిణామంతో, పెట్టెను వదలిపెట్టి, చీకటిలో కలిసిపోయాడు సూటువాలా. 'పోతే పొయ్యాడు వెధవ! సొత్తుదక్కిందిలే!' అని పెట్టెను చేతికందుకొన్నాడు. అంతే! పెట్టె చేతికి వచ్చిందో, లేదో, నాలుగు చేతులు కలిసి తనను పరామర్శిస్తే, ఆగుంపును చీల్చుకొని వచ్చిన పోలీసు ఆకారం బాగా సత్కరించింది.

మాసిన గుడ్డలు .... పెరిగిన గడ్డము .... సంస్కారాన్ని చవిచూడని జుట్టూ, ప్లాట్‌ఫారంమీద ఎగిరి దూకి పరుగిడుతూంటే ఎక్కడో రాలిపోయిన టిక్కెట్టూ, తన సహృదయత చుట్టూ దిట్టంగా గోడలు కట్టాయి. తత్ఫలితంగా నాలుగేళ్ళ జైలుకమ్మీలు లెక్కపెట్టాడు గోళ్ళ గిల్లుకొంటూ ! అది కూడ అటూ ఇటూ కాదు. ఏవైపునుండి ఏ కమ్మీని చూపినా దాని నంబరు కచ్చితంగా చెప్పగల సామర్థ్యం అలవడేవరకూ లెక్కపెట్టాడు. ఈ సామర్థ్యాన్ని గుర్తించిన జైలు అధికార్లు అతనిని వదలిపెట్టారు, ఇక బ్రతకగలడన్న ధీమాతోనేమో!

ముత్యాలు బయటపడ్డాడు. కాదు— జగన్నాటక సూత్రధారి సంతలో అడుగుపెట్టాడు. నాలుగు గోడల మధ్య కూర్చుని, అమాయకుడు ఏమేమో వూహించుకొన్నాడు కానీ, ఇక్కడ ఒకటీ తన వూహ కందలేదు. వూహ కందింది అర్థం కావడంలేదు. ఏమిటో మరి ?—రైళ్ళు పరుగెడుతూనే ఉన్నాయి. మోటార్లు, కార్లు, లారీలు, పంతం వదలడం లేదు. కొనడం, తినడం, లేకపోతే ఏడవడంతో మానవులు పోటీ పడుతూనే ఉన్నారు. అన్నిటినీ మించి ప్రొద్దు పుట్టుతూ ఉంది. పోతూ ఉంది. ఏమిటో గమ్యం ? ఇలాంటి స్థితిలో తనలాంటి వాళ్లను గురించి ఆలోచించడానికి, కన్నీళ్లు కార్చక పోయినా కనీసం కాస్త సానుభూతినైనా ప్రకటించడానికి ఎవరికి ఆస్కారం ఉంటుంది తన పిచ్చి కానీ.

ఆ సంతలో తన పాత్రౌచిత్యాన్నిగురించి కాస్సేపు ఆలోచించవలసి వస్తే, తన చిన్ననాటి విషయం ఒకటి గుర్తుకు వచ్చింది. తన పూరింటి నట్టింట గూట్లో వో బుడిగ హుండీ ఉండేది. పావలా కూలి డబ్బుల్లో వో కానీ మిగిల్చి అందులో వేస్తూ, శనివారంపూట ఉపవాసముండి ఆ హుండీని పూజించేది అమ్మ ! "ఇదేవిటమ్మా ?" అని అడిగితే "ఏడుకొండల వాని ముడుపు నాయనా !" అంటూ ఉత్తరంగా మళ్లీ రెండు చేతులు జోడించేది. అలాంటి దేవుణ్ణి తాను ఇంతవరకు చూడలేదు. తలంపు కలిగిందే తడవుగ నడక సాగించాడు. కాస్త వోపిక పట్టితే వోపూట తిండి తిప్పలను, మరి కొంచెం వోపిక ఉంటే వో రెండు మూడు రాత్రులు నిద్రను, ఆశను జయిస్తే ఈ ప్రపంచంలో సంబంధాన్ని వదులుకో వచ్చునేమో కానీ, ఎంత నిబ్బరమున్నా ఈ ఆలోచనలను అవతలికి నెట్టడం అసాధ్య మనిపిస్తుంది. కీకారణ్యంలో దట్టమైన పొదల్లా ఎదురయ్యే ఆలోచనలను అతి ప్రయత్నంతో తప్పుకొంటూ, ముందుకు సాగిపోతున్నాడు ముత్యాలు !

మిట్ట మధ్యాహ్నం. నడిమిట్టన నీలుగుతూండిన సూర్యుడు కాస్త పడమటిప్రక్కకి వాలి మబ్బుల మాటున మినకరిస్తున్నాడు. బాట ప్రక్కనే వూడలు దిగిన మర్రి చెట్టు బాటసారుల వరప్రసాదినిలా ఉంది. ఆ చెట్టుక్రింద కూర్చున్నాడు ముత్యాలు. కాళ్లు కుక్కలు పీకినట్లు లాగుతున్నాయి. కడుపు మండిపోతూఉంది. చేతిలో చిల్లిగవ్వ లేదు. భవితవ్యం దుర్గమంగా తోస్తే, ఏమి చేయనూ తోచకుండా, ఆ చెట్టువంక పరిశీలనగా చూస్తున్నాడు. కనువిప్పీ విప్పని 'కార్ కార్' మంటున్న గువ్వపిల్లలు చిదుగు బొదుగు గూటిలో తల్లిగువ్వ మేత ముక్కు కందిస్తూ ఉంటే, కేరింతలు కొడుతున్నాయి. గూటి నిర్మాణం కోసం యాతన పడుతున్న సాలె పురుగును ఏమరితే కబళిద్దామని పొంచిఉంది ఒక బల్లి. రెండు గువ్వలు ఆకులమాటున వో రెమ్మమీద కూర్చున్న మూగభావాల ముద్రలో మురిసిపోతున్నాయి. గోలకు మారుపేరు కాకులు కూడ నిందను మాపుకోవాలనేమో గట్టున కూర్చున్నాయి. అనంతవిశ్వాన్నే జ్ఞప్తికి తెస్తూ ఉంది ఆ మర్రి చెట్టు. అన్ని జీవరాసులకు ఆయువుపట్టు !!—ఆ జీవరాసులపై ఆ మర్రిచెట్టుకున్న మమత మానవాళిలో ఉంటే ....!

ఇక ఆలోచించలేకపోయాడు ముత్యాలు. దృష్టి మరోవైపు మళ్లింది. ఇంకనూ దాదాపు మైలుదూర మున్నట్లుంది తిరుపతి. అతి సమీపంలో విశ్వవిద్యాలయ భవనాలు సర్వశోభాయమానంగా ఉన్నాయి. మధ్యాహ్న భోజనానంతరమేమో కళాశాలలల్లో చదివే అమ్మాయిలంతా చకచక నడిచిపోతుంటే, సందెడు పుస్తకాల బరువుతో సన్నని నడములంతా ఒగిరిస్తున్నాయి. వాళ్లను చూస్తుంటే ముత్యాలు కళ్లు చెమ్మగిల్లాయి. అవును ! తన చదువు సరిగ్గా సాగిఉంటే, తాను

కూడ ఈవరకు ఇలా కళాశాలలో చదువుతూ ఉండవలసింది. ఇంకనూ చదువడమేమిటి ? ముప్ఫైయేళ్లు నెత్తిమీద సవారి చేస్తుంటే, ఈపాటికి ఏద్తైనా ఉద్యోగం చేస్తూ అమ్మను పోషిస్తూ ఉండేవాడు. అమ్మ ! .... ఏమైపోయిందో, ఏమో? తనలాంటి వో నిర్భాగ్యుణ్ణి కని, గాలికి వదలి, తాను కదలీ మెదలకుండా కూర్చుని ఉంటుంది. తాను సమాజపు కట్టుబాట్లు త్రెంచుకొని తనకు వో కట్టుబాటు లేకుండా చేసిందీ లోకంలో ! నలుగురి నోళ్లల్లో నానేటట్లు చేసింది ! ఆమెను గురించి ఆలోచించడం కూడా .... !

కామెర్లకంటి వానికి ప్రపంచమంతా పచ్చగా గోచరించినట్లు, పిరికివాని కంటికి లోకమంతా అనుమానాస్పదంగా గోచరిస్తుంది. "నీది తప్పుడు పుట్టుక! ఈ సంఘంలో నీకు తావు లేదు." అని వేలెత్తి చూపించే ఓ అనుమానభూతం ఆవరిస్తే అమ్రిచెట్టు బోదెకు ఆనుకొని పరధ్యాన్ని పరామర్శిస్తున్న ముత్యాలు 'కెవ్వు' మన్న కేకతో ఎగిరిపడ్డాడు. పాపం! గడగడలాడుతూ తన మెడకు బల్లిలా హత్తుకపోయింది ఆ కసుగందు. ఒక్క 'సడన్‌బ్రేక్'తో లారీని నిలబెట్టిన 'డ్రైవరు' 'హమ్మయ్య!' అని నిట్టూర్చి, పట్టిన చెమటను కాస్త తుడుచుకొని తమాయించుకొని ముందుకు సాగిపోయాడు. ముత్యాలు పాపను మరలా మర్రిచెట్టు క్రిందికి మోసుకొని వచ్చాడు. క్రింద దింపాడు. చెట్టులోనే రంగుతిరిగిన నిమ్మపండులాంటి పసిమిచాయ..... నాలుగైదు సంవత్సరాల వయస్సు ఉంటుందేమో!.. ముద్దులమూట కట్టినట్లుంది పాప. చెవులో లోలకులు, మెడలో గొలుసు, మంచిదుస్తులు, కలిగినయింటి బిడ్డగానే కనిపిస్తూ ఉంది. దడ తీరలేదేమో? ఇంకనూ వణికి పోతూనే ఉంది.

"నీపేరేమిటమ్మా?" గోముగా బుజ్జగిస్తూ అడిగాడు ముత్యాలు.

"రమ" మురిపాల మూటలోనుండి ఓముద్దు—కాదు ఓమాట జారిపడితే ముత్యాలు హృదయం ఆనందాన్ని వారు (దోచు)కొనింది.

"మీ యిల్లెక్కడమ్మా?"

చేయెత్తి చూపింది పాప! అటు వైపు చూశాడు. బాటకు దక్షిణంగా, కవలపిల్లల్లా కావిరంగుతో ఒకటి చూసినట్లు మరొకటిగా ఓ అయిదారు మేడ లున్నాయి. ప్రతిఇంటిచుట్టూ ప్రహరీ గోడ, ఆగోడ లోపల తోట., ఆతోట లోపల మధ్యగా మేడ, ఊహను దృఢపరచుకున్నాడు ముత్యాలు.

"......అయితే ఈ ఎండలో ఎందుకిలా వచ్చావమ్మా?"

"ఆలుకోటానికి!" నిస్సంకోచంగా సమాధానం చెప్పింది రమ.

"ఇంటిముందరో, లేదు, ఈచెట్ల క్రిందనో ఆడుకోకుండా బాట కాప్రక్క కెందు కెళ్ళావమ్మా? ఎప్పుడూ బస్సులు, లారీలు, కార్లు పరుగెత్తుతుంటాయే!" మెల్లగా మందలించాడు ముత్యాలు.

"నాబంతి పోయింది! బంతికోసం నేనెల్లాను!" చేతిలోని బంతివైపు అదోలా తాను చూచుకొంటూ, తనకు చూపింది రమ.

పాప తెలివికి పూబంతి అయింది ముత్యాలు హృదయం. తనివిదీర ఒక్క ముద్దు పెట్టుకోవాలని హృదయం తహతహలాడింది. ఆవాంఛతోపాటు బాల్యస్మృతులుకూడ లీలగా మనస్సులో మెదిలాయి. అవును. ఎప్పుడైనా, ఏదైనా అమ్మ అడిగిన దానికి తడుముకోకుండా చిలిపిగా బదులు పలికితే ఆమె హృదయం కొండంత అయ్యేది. గుండెల కదుముకొని, "ఎంత తెలివమ్మా నాదొర! ఏడూళ్ళు ఏలి తీరుతాడు!" అంటూ సంతృప్తిగ నిట్టూర్చేది. మాటల్లో కోరికలు మాటలుగానే నిలబడిపోతే, ఆనిట్టూర్పుల్లో బాధలు మాత్రం తన్ను వదలిపెట్టడంలేదు. ఇల్లువదలింది మొదలు ఈనాటివరకు ఇలాంటి ఘటన కానీ, ఆలోచించే అస్కారంకానీ కలుగలేదు. ఈనాడు తనహృదయం ప్రేమతో తొణికిస లాడుతూ ఉంది! అందుకేనేమో రెండుచేతులతో ఆ అమ్మాయిని పొదివి పట్టుకొని అక్కున చేర్చుకోబోయాడు. మాసినగుడ్డలు, గిజిగాని గూడులాంటి గడ్డము, నెత్తిన ముంతడునీళ్ళు చల్లుకొని ఎన్నాళ్ళయిందో, అదో విధమైనవాసన, పాపం! రమకు తగని అసహ్యమయిందో! ఆ ఆకారానికి జడుసుకొనిందో—లేదు సహజమైన సిగ్గు పొటమరించిందో, తెలియదుకానీ, పట్టు తప్పించు కోవాలని విలవిల కొట్టు కొంటూ ఉంది. ముత్యాలు అదేమీ గమనించే స్థితిలో లేడు. అంతలోనే తనచెంప 'ఛెళ్ళు' మనింది. ఆ దెబ్బతో పట్టువదలి పైకిలేచి నిలబడ్డాడు. చెంపమీది చేతి వ్రేళ్ళ గుర్తులను మాసినగడ్డంమూసి పెట్టినా, కెంపు తిరిగిన కనుగ్రుడ్లు మాత్రం కన్నీళ్ళను కప్పిపుచ్చలేక పోయాయి; ఆణిముత్యాల్లా టపటప నేలరాలి, ఇంకి పోయాయి. అది వాటి లక్షణం కాబట్టి.

"ఎవడివిరా నువ్వు....ఒంటరిపాటున చేతికి చిక్కిందని గొంతుపిసికి పారేద్దామనుకొన్నావా?....... ఉండు నిన్ను పోలీసుల కప్పచెప్పతాను!"—అంటూ పొగలు గక్కుతున్నాడు రమ తండ్రి నీలమేఘం.

"అదేనండీ! నేను చెబితే మీరేమో పట్టించుకోక పోతిరి. పాప అరచి నట్లుంది చూడండి—అంటే, పసిపిల్లలతో కలిసి గోలచేస్తూ ఉంటుందంటిరి. ఇప్పుడేగనక రాకపోతే పాపగతి ఏమై ఉండేది?.....అయ్యో! నాచిట్టి తల్లీ!!" అని వాపోతూ ఉంది రమతల్లి లీలావతమ్మ.

అంతదుస్థితిలో కూడ ఆ ఇరువురిని ఒక్కసారి పరీక్షగా చూచి ఓ చిరునవ్వు నవ్వాడు ముత్యాలు!

"..........పైగా నవ్వుతావటరా నువ్వు? నే నెవడను కొన్నావో ఏమో? అనుకొంటే నిన్ను నిముషాలమీద అరెస్టు చేయించగలను." గ్రుడ్లురుముతున్నాడు నీలమేఘం.

వింతగా అతనివైపు చూస్తున్నాడు ముత్యాలు. ఇదంతా ఏమీ అర్థంచేసుకోలేని రమ మాత్రం తల్లికాళ్ళు పొదివిపట్టుకొని బిక్కచూపులు చూస్తూ ఉంది. ఏమో చెప్పాలని ఆరాటపడే ఆపసి హృదయం, తండ్రి ఉధృతాన్నిచూచి అసలే మరచి పోయింది.

"ఎవడో పిచ్చి వెధవలాగున్నాడు. వాడితో ఎందుకు పోనీలెండి!" అంటూ రమను చంకన వేసుకొని వెళ్ళిపోయింది లీలావతమ్మ. మళ్ళీ ఒక్కసారి నవ్వాడు ముత్యాలు.

"అయ్యో! పిచ్చితండ్రి!! పోలీసులు జైళ్ళు నాకేమీ కొత్తగాదు. మీరనుకొన్నంత పనిచేయడానికి కూడ సమర్థులే. అయితే నేను నవ్వడమంతా నాఅదృష్టాన్ని తలంచుకొని!" అన్నట్లుంది ఆనవ్వు. ఆనవ్వుల్లో మరీ రెచ్చిపోయాడు నీల మేఘం.

"ఏరా ! నీకంతా నవ్వులాటగా ఉంది కదూ?!.... అయితే ఉండు!" అంటూ ఒక్క ఊపులో ఇంటివైపు వెళ్ళాడు నీల మేఘం.

ఇక్కడ ముత్యాలు తనను గురించి, ఆ పైన భగవంతుని అస్తిత్వాన్ని గురించి కాసేపు ఆలోచించవలసి వచ్చింది. ఏమిటో తన బ్రతుకు తనకే అర్థంకావడంలేదు. పుణ్యానికి పోతే పాప మెదురవుతూ వుంది. పాపం!.....ఎప్పుడో, ఎక్కడో, అనుభ వించవలసిన కష్టాలకు చక్కని నామకరణం. ఇక్కడే, ఇప్పుడే తనని ఓరాగాన వదలి పెట్టడం లేదు. మొలలోతు నీళ్ళల్లో తలమునిగే వరకు ముంచి, ఉపిరాడకుండచేసి తీరా ఆకాస్త ఉపిరిపోబోయేసరికి 'పోనీలే'! అని దయతలచి వదలిపెడుతూ ఉంది. తాను చేసిన తప్పేమి? తనను, తనపుట్టుకను హేయ భావంతో అవహేళన చేసే వాతావరణాన్ని వదలి రావడం తప్పా? కండ్లముందు జరిగే అన్యాయాలకు అడ్డుతగలడం తప్పా? లేదు. సాంఘిక నీతినియమాలకు ప్రేమించడం తప్పా? అను భవం సముపార్జించిన తెలివితో ముత్యాలు ఆలోచనా పరం పర ఓస్థాయిలో సాగిపోతూ ఉంది. ఆలోచనతో పోటీ పడ్డ ముత్యాలు, నీలమేఘాన్ని, ఆయన పంతాన్ని పూర్తిగ విస్మ రించాడు.

"ఓ !....వీడా?" మాట, మాటవెంబడి నవ్వు, ఒకదాని నొకటి తరుముతున్నట్లుగ వూడి పడ్డాయి ఉన్నట్టుండి. ఉలిక్కిపడి లేచి నిలబడ్డాడు ముత్యాలు. ఎదురుగ పోలీసు ఆఫీసరు తనవిదీర నవ్వుతున్నాడు. ఆ నవ్వులో పరిచయస్తుణ్ణి గుర్తించిన పట్టు, పోలీసు ఆఫీసరు బెట్టు నిండుగ ఉన్నాయి. నీలమేఘం దర్పంగా చూస్తున్నాడు. 'చూశావా నా దెబ్బ?' అన్నట్లున్నాయి ఆ చూపులు. 'వదలితే చాలు!' అని వేట కుక్కల్లా వేచి ఉన్నారు పోలీసులు.

ఒకసారి చేతిలో డైరీవైపు, మరొక్కసారి ముత్యాలువైపు చూశాడు పోలీసు ఆఫీసరు సందేహ నివృత్తికోసం. సందే హానికి తావు లేకపోతే, విచారణకు అవసరమే లేకపోయింది. 'వూ'! అన్నాడు పోలీసు దొర. ముందు వెనకాడకుండా ముంజే తులకు కంకణాలు తొడిగారు ముత్యాలుకు పోలీసులు. తన పాత చుట్టాన్ని గుర్తించడములో వాళ్ళేమీ పొరపాటు పడ లేదు. తత్ఫలితంగా "అత్తగారింటి ఆదరణ" ద్విగుణీకృతమై ఆరేళ్ళు అతనిని వదలి పెట్టలేదు!.....

* * * *

ఆరేళ్ళ తర్వాత మళ్లీ బయట పడ్డాడు. బయట పడిందే తడవుగ నడుస్తున్నాడు. ఎటుపడితే అటు గాకుండా దారి వెళ్ళినట్లు తాను వెళ్ళుతున్నాడు. ఆ నడకలో ఏదో నిర్ణయం, ఆ ఆకారంలో ఏదో ఆక్రందనం, ఆచూపుల్లో ఏదో అన్వేషణ. ఏమిటో అతని గమ్యం?

ముత్యాలు తన నడక మానలేదు. అయితేమాత్రం ఎంత కాలమని అలా కాలంతో పోటీ పడ గలుగుతాడు? పరిస్థిత లనుకూలించినంతవరకూ మానమన్నా మానలేదు. కానీ, ఆపైన మాత్రం ఆగకతప్పదు.

ఓ పల్లెముందు చెట్టుక్రింద కూర్చున్నాడు ముత్యాలు. ప్రొద్దు గూట్లో పడుతూ పడుతూఉంది. మేతకోసం రెక్క కొద్దీ ఎగిరి, దేశమంతా గాలించి, పొట్ట నింపుకొన్న పక్షులు గూళ్ళు చేరడానికి గుంపులు గుంపులుగా వస్తున్నాయి. అడ వికి మేత కేగిన ఆలమందలు ఇంటిముఖంపట్టి, గవిన్లో ఎదురుపడ్డ లేగదూడలను ఎదకు హత్తుకోలేకపోయినా శరీరమంతా నాకుతున్నాయి అప్యాయంగా. పొలంనుండి అర మూట ధాన్యాన్ని మోయలేక మోసుకొస్తున్న మగనికి ఎదు రైన మగువ, ఆ మూటనందుకొంటే, అతగాడు మెడ విరుచు కొంటూ, కొంటె చూపులు చూస్తున్నాడు. ఆ చెట్టుక్రిం దనే కంసాలి కొలిమి. ఆ కొలిమిలో బూడిదనంతా తీసి ఆ ప్రక్కన్నే గుట్టగా పోశారు. ఆ బూడిదలో పడుకొంది వో కుక్క. సుమారు నాలుగైదు చంటిపిల్లలు పాలు జుర్రు కొంటుంటే ఎంతో ఆప్యాయంగా పిల్లలవైపు చూస్తూ మైమరచి పడిఉంది ఆ కుక్క. అన్నిటినీ పరీక్షగా చూశాడు ముత్యాలు. కాలచక్ర గమనంలో ఇలాంటి సంఘటనలు తన కంట పడకుండా ఉండడానికి, నాలుగు గోడలమధ్య కట్టు దిట్టాలతో పెంచబడిన బుద్ధుడు కాదు తానేమీ! అయితే ఏనాడూ ఇలాంటి అనుభూతి మాత్రం అతనికి కల్గలేదు. అదేమి చిత్రమో సృష్టిఅంతా ప్రేమమయంగా గోచరిస్తూంది. కాగా అతని వదనం ప్రసన్నతతో తొణికిసలాడింది. లేని ఉత్సాహం నరాలమీద పని చేస్తే మళ్లీ మెల్లగా ముందుకు సాగాడు: బహుశా ఇంత కరుణామయమైన ప్రపంచంలో కాస్త చోటు, సహృదయతకు కాస్త సానుభూతి లభించకపోదులే అన్న ఆశతో నేమో!

ఆ ఆశతోనే మూడామడలు కాళ్ళీడ్చుకొంటూ వచ్చి కూలబడ్డాడు ఆ వెలగ చెట్టుక్రింద, గుంటలో గుక్కెడు నీళ్ళు త్రాగి. అక్కడ తన కంటపడింది ఆ పదేళ్ల కుర్రవాడు. వాణ్ణి చూస్తుంటే గుండెలు తరుక్కుపోతున్నాయి. తనను గురించి ఆలోచించేవాళ్ళు లేక తన్నుకు చస్తూంటే తాను ఇంకొకరిని గురించి ఆలోచిస్తున్నాడు; తన్ను మాలిన ధర్మంలా.

పాపం! వాడూ తనలాగే వీధులపాలై ఉంటాడు. కంటికి నున్నగా కనిపించిన వాడినంతా, "చదువుకోవాలి! తల్లి దండ్రి ఎవ్వరూ లేరు. సాయం చేయండి"అని బ్రతిమాలి ఉంటాడు. అది ఫలించకపోగా, పనికోసం ప్రాధేయపడి ఉంటాడు. "వూరూ పేరూ లేని వెధవలకు పనెవరిస్తారు? పోరా!!" అని కసరికొడితే తిట్లకు, చీవాట్లకు అలవాటుపడి కడకు అడుక్కు తినడానికి తయారయిఉంటాడు. నాలాంటి, ఇలాంటి దౌర్భాగ్యు లెందరున్నారో ఈ లోకంలో? అబ్బ! ఎంత విషాదం గూడు కట్టుకొనిఉంది ఆకళ్ళల్లో! ఎన్ని కన్నీళ్ళు నిట్టూర్పు సెగలతో ఆవిరైపోయాయో ఆ చెక్కిళ్ళపై!......"

దారిన పోతూండిన ఆ పదేళ్ళ పిల్లవానిని గురించిన ఆలోచనా స్రవంతి గుండెలో పొంగి తన జీవితంతో వో సమన్వయాన్ని కుదుర్చుకొనేసరికి ఏదో అజ్ఞాతావ్యక్తమైన సానుభూతి, ఆ కుర్రవాని భవిష్యత్తుపై నిష్ఫలమైన ప్రీతి తనను వీపుతట్టి పైకి లేపాయి. పైకి లేవబోయాడు ఎంతో ప్రయాసతో. మూనాళ్ళుగా వట్టి కడుపు. పైన కాసిన్ని మంచినీళ్ల పడడం పైత్యం ప్రకోపించిందేమో, ఎవరి మాటలో అలా ఉంచి శరీరం తన మాటలనే లెక్క చేయడంలేదు. కళ్ళు తిరుగుతున్నాయి. కాళ్లు తడబడుతున్నాయి. ఎట్లో నిబ్బరించుకొని 'బాబూ!' అంటూ ఒక్కఅడుగు ముందుకు వేయబోయాడు. అంతే.........

ఎక్కడో అత్తగారి పాటుకుతో అల్లాడిపోయే ఓ మహాసాధ్వి తెగించి పిడికెడు మెతుకులు దోసెడుతో తెచ్చి విదిలిస్తే సంతృప్తిగ నవ్వుకొన్నాడు ఆ పదేళ్ళ కుర్రవాడు.
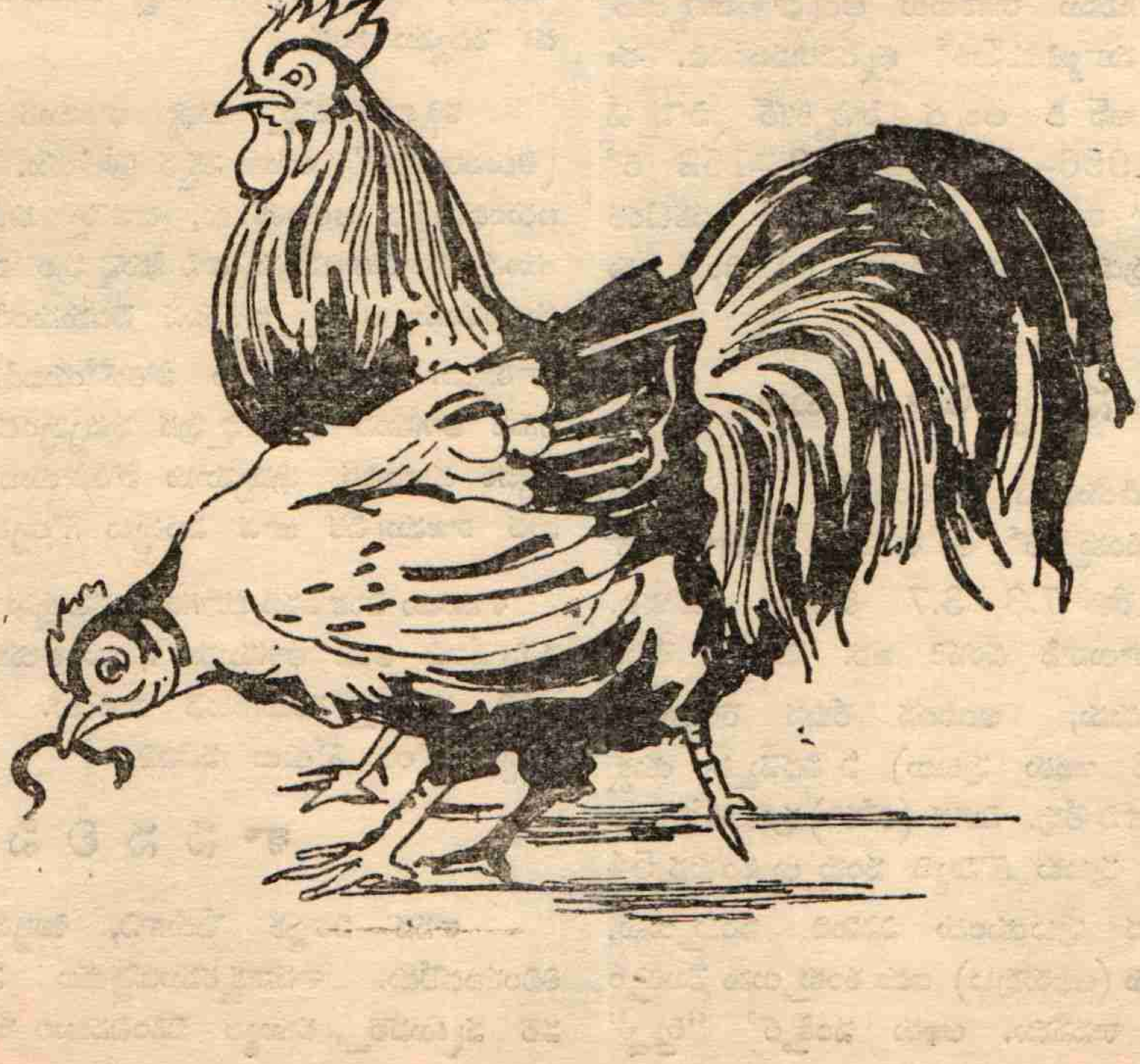
ఒక్క అడుగు ముందుకు వేయలేని నీరస స్థితిలో కుప్పగ కూలబడ్డాడు ముత్యాలు. కాలచక్రం ఒడిదుడుకులో చిక్కుకొని, ధక్కాముక్కీలుతిన్న తనువులాంటి ఎముకల గూడు నేలకు అతుక్కుపోయినా, గ-ట్లో నిశ్చలంగావెలిగే దివ్వెల్లా సునిశితమైన దృక్కులుమాత్రం దేవులాడుతూనే ఉన్నాయి దేని కోసమో? ఏమనుకొనిందో ఏమో?.......లోకం నవ్వింది! దాని తీరే అంత మరి!!